

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . . 6 ft.
Fél évre . . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

Négyzet centim.-ként 3 krajával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyit-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:
Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:
Sátoralja-újhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmertelen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatárs:

CSENGEY GUSZTÁV.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. **dr. MITROVICS GYULA**

Kiadó:

a „Zemplén“ nyomdája.

Ultramontanizmus és nemzeti katholicizmus.

A „Magyar Állam“, a bécsi „Vaterland“, a „Volksfreund“ és az „Osservatore Romano“ egyesült erővel hirdetik, hogy a pápai szék *Vaszary Károly* hercegprimás magatartásával elégedetlen s új utasításokat küldött neki a kulturhare hevesebb s erélyesebb folytatására nézve; sőt, amint hírlik, ebbeli akaratát egy magasrangú magyar főpappal (nyilván *Schlauch* biboros-püspökkel, *Vaszary* ellenlábásával) tolmácsoltatja a hercegprimásnak.

A „Magyar Ujság“ legutóbb „beavatott helyről“ cáfolja meg e közleményeket s közölte, hogy a primás és a Vatikán között semmiféle pontban nincs nézeteltérés s erre nézve okmányok vannak a hercegprimás birtokában. Az egész hirtetés nem egyéb, mint az ultramontanizmus végső erőfeszítése.

S mi e cáfolat dacára azt hisszük, hogy azoknak a jól értesült klérikalís ujságoknak igazuk van és nemsokára teljes és újult erővel kitor a rövid ideig szünetelt harc. A kitorést már *Zichy* Nándor gróf előre jelzi is a „Fejérmegyei Naplóban“, a „Magyar Állam“ pedig az esetre, ha a püspöki kar nem tenné kötelességét, vagy a püspöki konferencia szándékosan (új oldalvágás *Vaszary* ellen) oly későre hivatnék össze,

mikor a tárgyalás alá kerülő javaslatok törvényerőre emelkedésének meggátolása lehetetlenné vált, azt javasolja, hogy a hithű katolikusok monstreklüdtésben menjenek a királyhoz.

És mit jelent az, hogyha a pápai szék azt tanácsolja és követeli, hogy az egyházpoltikai kérdésekben s általában a katholicizmus igényeit érintő összes kérdésekben teljes erővel folytassák a harcot?

Azt jelenti, hogy Magyarországon semmiféle oly törvény hozatalát, vagy érvényesítését meg ne engedjék, amely a legridegebb s legegyszerűbb dogmák és klérikalís törekvések elé csak némi gátat vet.

Azt jelenti, hogy minden más felekezet és az összes modern szabadság- eszmék félretételével csak a kath., természetesen a vatikáni kath. egyház érdekei érvényesülhetnek.

Jelenti a kath. egyház uralkodó, államvallási helyzetének teljes mértékű visszaállítását; jelenti az állami iskoláztatás eltörlésével a felekezeti iskoláztatás teljes urolomra jutását az egyetem-től lefelé az utolsó népiskoláig és kisdodovóáig.

Jelenti a kath. *u. n. autonomia* oly módon való megvalósulását, hogy az apostoli király legfőbb kegyuri joga az ő magánjogát s nem Magyarország köz-

jogának integráns kiegészítő részét képezi; s ily formán a főpapi s általában minden egyházi kinevezésnek, az alapok s alapítványok kezelésének elvonását a felelős kormány s az országgyűlés befolyása alól s az állami eredetű, egyházi használatban lévő vagyonszükségnek a kath. egyház részére való telekkönyvi s teljes tulajdonjogi biztosítását.

A kath. akció nyomában fog járni szent egyletek, polit. vallásos társulatok, katolikus párt stb. szervezése; választásoknál, társadalmi érintkezésben a rideg felekezeti szempontok érvényesítése s a tömeg fanatizálása.

S rövid időn megérjük azt, hogy a katolikus egyház, mely Magyarországon fényét, nagyságát, hatalmát királyi inknak s az államnak köszönheti, *elje*ti a nemzeti eszmét és öntudatot egészen s az, hogy jó magyar-é valaki, vagy valamely intézmény, teljesen mellékes leend, csak az lesz a fő, hogy ultramontán pápas értelemben jó katolikus legyen. Elkövetkezik a Strossmayerek, Lukaciuk, Simorok, Moyzesek, Haaszok gyászos uralmának teljes érvényesülése s az ultramontanizmus mint legvégzetesebb dekomponáló elem eszi be magát a magyar állami s társadalmi élet testébe.

S ami a külpolitikát illeti, készen le-

AZ „ŐRÁLLÓ“ TÁRCÁJA.

Nyári séták.

Irta: **Csengey Gusztáv.**

(Folytatás.)

Nem sokára célt értek. A leány megállt egy ház kapuja előtt, mely még nyitva volt. A torony óra épen akkor verte el a kilencet.

— Nos uram, itt elválnék. De előbb egy helytelen véleményét akarom helyre igazítani. Ön azt hiszi felőlem, hogy én tapasztalatlan vagyok. Ne higye. Sokkal jobban ismerem az életet, mint gondolná. Van tudomásom arról a gonoszságról is, amire ön célozott. De én az ilyen rossz emberek számára mindig tartogatok magamnál valamint. Nézze csak!

Ezzel egy kis vékony tört volt elő zsebéből.

— Lássá. Ezzel szoktam neveket faragni a fába. Ha ön rossz ember lett volna s meg akar ölelni, nem ellenkeztem volna, hogy ne kényszerítsem erőszakos módhoz nyulni. A szenvedély vakít; de az elvakult csak ön lett volna. Mikor aztán ön szépen átkarolja derekam, én szívébe verem ezt a kést. Biztosítom, hogy elég lett volna önnek az itéletnapig!

— Ah — lám — a kis Judit! — No milyen nagy szerencsém, hogy nem kívántam meg a csókját!

— Igazán? — Hm! — Szerencsés flegmatikus ember! — Talán szép se vagyok — ugy-e?

— Ej hát a szépség határa nem fér össze a tisztelettel? — Hol tanulta Ön ismerni neműket?

— Rossz példák után. De már most e törre nincs szükségem, mátol fogva egészen más élettervet alkotok magamnak. Ezt a tört önnek adom emlékül; de hogy a babona jó emlékezetünket — barátságrol nem szólhatok — e késsel el ne vágja, ön megfizeti valamivel ezt az emléktárgyat.

Kivonta zsebéből a tört tokját, beledugta a tört s át adta az ifjunak.

— Nos mivel fizessen meg? — kérde az ifju.

— Irja le nekem Heine Nyilatkozatának fordítását.

— E háztban adjam át?

— Nem. Föl tud ön korán kelni?

— Mindig korán kelek.

— Jó. Menjen ön holnap reggel hat óra-

kor a bástyautra, sétáljon a fasorok közt, vagy üljön le egy padra. En elmegyek a versért.

— Ön rendez-vous-t ad nekem?

— S ön ezt illetlennek találja ugy-e?

— Egy olyan leányt, aki tört hordoz magával, kénytelen vagyok más szemmel nézni.

De ön nekem adta fegyverét.

— Csak ezt az egyet. Van nekem más féle is. Nos kegyeskedik-e elfogadni ajánlatomat?

— Ott leszek.

— Jó éjszakát, uram! álmodjék szépeket.

— Csak egyes számban: szépet. Bizonyosan önről fogok álmodni s bizonyosan e tört lesz kezében s szívébe veri.

— Hahaha! jóéjszakát!
A leány befutott s az ifju tünődve ballagott tovább.

Vajjon miféle csodabogár lehet ez a leány? Akárki, annyi bizonyos, hogy szép, gyönyörű, elragadó!

Csakugyan róla álmodott. De a leány nem vert hideg tört szívébe álmában, sőt inkább átmelegítette, körül ragyogta csodás valója édes szerelmével.

Egész éjjel a legkellemesebb víziói voltak.

II.
Másnap reggel pontosan megjelent a sétauton s leült egy padra várni. Nem várt sokáig; amint a hatot elütötte, látott egy fiatal nőt közeledni. Az egész sétauton egy lélek sem volt még, a közeledő nem lehetett más, mint az ő ismeretlene.

Csakugyan az volt. Nagyon egyszerű ruhában jelent meg, fején kendő, karján kosár.

— Jó reggelt, uram! — szolt nyájasan — nyujtsunk kezét egymásnak. Ma már megtehetjük.

S kezét nyujtá az ifjunak. Gyönyörű puha kis fehér kezecske volt. Az ifju — mikor megfogta az egyiket, megnézte a másikat is és mosolygott.

— Mért mosolyog olyan jelentősen?

— Ön igazán lerakta fegyvereit, Tegnap nekem adta törtét s ma leghatalmasabb fegyverét sem látom már.

— Melyiket?

(Folyt. köv.)

hetünk arra, hogy a Rómából vezetett papság majd arra is felhasználja a fanatizált tömeget, hogy a hármasszövetség meg bontására törekedjék. Tenni fogja pedig ezt a kath. párt megalkotásával s ultramontán képviselők választásával.

Ha ez igaz, amit fentebb kifejtettünk, akkor be kell látnia minden hazáját, nemzetét igazán szerető magyar embernek, hogy az ultramontanizmus diadala a magyar alkotmányos életet, a politikai szabadságot, a társadalmi békét, a magyar nemzeti eszmét és államot s ez állam politikai s nemzetközi állását végveszélyvel fenyegeti.

S mi kell ennek valóságos bekövetkezéséhez? A pápa egyetlen intése, egyetlen utasítása.

Méltán kérdezhajjuk, hogy annyi millió katolikus magyar alárendelheti-e magát lelkieben épúgy, mint állami, társadalmi, családi életében egy véges emberi akarathoz; alárendelheti-e magát testestül, lelkestül egy bukott hatalom világi érdekektől, politikai céloktól vezetett s így épen nem égi törekvéseinek, amelyeknek csak külső látszata vallási?

Nem látja-e még a magyar katolikusok felvilágosodott, polgártársait felekezeti különbség dacára, hazáját dogmák és papi intrikák dacára őszintén szerető része eljöttek az időt arra, hogy felszabadítsa magát a legnagyobb zsarnokság, a csalhatatlan pápai szék zsarnoksága alól s az ó-katholicizmus mintájára, megalapítsa a magyar nemzeti katolikus egyházat?

Merésznek látszik ez eszme, de egyetlen ut arra, hogy a magyar katolikusok kiszabaduljanak az ultramontanizmus rablincseiből, anélkül, hogy a pápa miatt hitetlenekké kelljen válniok.

Valóssággal a magyar katolikusokra rövid időn úgy alakul a kérdés az ultramontanizmus fanatizmusa folytán, hogy választaniok kell a pápa és a magyar haza közt. Nehéz választás, de nem kételkedünk abban, hogy a többség melyiket választja.

a. a.

KÖZÉLET.

Gönczi-levél.

Erős napja volt e hó 9-én Göncz város képviselőtestületének! Egy ocsmány hírlapi közlemény felett kellett határoznia! És határozott tekintélyéhez méltóan, a névtelen írók érdeme szerint!...

Tudván, hogy az ügy Abaujtorna vármegyének minden fiát s még másokat is közelről fogja érdekelni: Tekintetes Szerkesztő ur becses engedelmével leírom a dolgot körülményesen.

Vármegyénk főispánja, Péchy Zsigmond öméltósága, folytatni óhajtván ismerkedési körútját a megye területén, e hó 16-án Bódogkő-Váraljáról Gönczre érkezett, mint ez az utiterében előre meg lett állapítva, s itt Füzy János ev. ref. lelkésznek óhajtott lenni szívesen látott vendége.

És épen e körülmény lett erősen szuró szálla valami vakond-politikus szemében és az »Abauj-Kassai-Közlöny« szept. 6-iki számában egy kvalifikálhatlan támadást tesz közzé, melyben a főispánt azzal gyanúsítja, mintha rejtegetett politikai célból is utaznék, s ki, Puky Bertalan főszolgabíróval s a nevezett lelkésszel »trifoliumot« képezve, szándékoznak »főzni valamit a maguk számára, mert a gönczi polgárok egészséges ellenzéki gyomra, a szabadelvű zagyalékok nem óhajtja.« Vad szenvedélyvel neki ront a főszolgabírónak, mint a kinek hivatalos körében elkövetett sok visszaélések

kellene takargatnia; pellengére állítja a községek, tehát Göncz község előljáróságát is, kiválóan ezt pedig; mert a főispáni látogatás a névtelen író szerint is csak Bódogkő-Váraljáról; ellengére állítja — mondom — mint olyat, melynek kebelében »leketlen zsarolás« kapott lábra és »másképen is hiba van a kréta körül.« A főispáni fogadtatásra kirukkolt festői képet nyújtó bandérium értékét is, hogy lejobb szálítsa, azt mondja róla: miszerint »hatósági közegek segédletével« lett szervezve. Hogy tisztátalan kezével a gönczi értelmiséget is megsimítsa, oda veti: a fogadtatás a város költségein felállított diadalkapunál lesz — »ha szónokot tudnak fogni!«

A brutálisan rágalmozó és gyanúsító, a lenező guny sarát dobáló cikk névtelen írójával szemben a képviselőtestület egyhangulag megvetésének, a főispán iránt érzett bizalmának, ragaszkodásának és határtalan tiszteletének jegyzőkönyvében adott kifejezést, valamint elismerő köszönetet szavazott az elfogadó lelkésznek, kijelentvén, hogy szerinte árnyéka sem férhet hozzá ama gyanunak, hogy politikai hitvány tervek szövése végett nyitotta volna meg vendégszerető házána ajtaját városunk magas vendégei előtt. A főszolgabíróra szórt vádak, azok beigazolásai, hitvány rágalomnak tekinti, a fogadtatásra, annyi áldozat után kirukkolt 40 tagu bandérium s az ugyan oly számú fehér ruhába öltözött hajdon-koszorúnak — köszönetet szavazott.

Eddig a határozat. De hadd vessek egy kis világot a névtelen cikkekre!...

Ugyanaz a főispán, ugyanazzal a szolgabíróval, máskor is tett már ily ismerkedési körutat járásunkban! Szüksége van erre, mint sárosi szülöttnek. És a névtelen támadó akkor hallgatott! Sőt akkor sem szólott, midőn a főispán Bódogkő-Váraljára ment, hol a plébánosnak volt szívesen látott vendége. Pedig jól tudta a névtelen itt is, hogy hová száll a főispán épen úgy, mint Gönczön. De azt már nem tudta megállani szó nélkül, gyanúsítás nélkül, hogy itt miért száll épen az ev. ref. lelkészhez! Ohó — gondolja magában — itt, itt a főhadiszálláson főzni akarnak valamit maguknak!

Én úgy látom, hogy itt valami nemes féltékenység szól!

Miért is nem szállott a főispán ur Gönczön is talán a plébános urhoz, talán más hová? Kétségkívül szívesen látott vendég lett volna mindenütt; de alig ha ki nem kerüli a politikai gyanúsítást, és mi alig ha gyönyörködünk a névtelen lovag orvtámadásában!...

Én hinni nem akarom; de »hírlík«, lábra kapott »az a verszó is«, a szélrózsa minden irányában röpked »azon mende monda«, hogy az ép látású emberek, a névtelen íróban egy reverzális hóst fedeztek fel! Legyen neki az ó hite és érdeme szerint.

EGYHÁZI ÉLET.

Visszapillantás a dunáninneni ev. egyházkerület közgyűlésére.

(Folytatás és vége.)

Dula Máté: Erőnek erejével követelik tőlünk, hogy igazoljuk, miért nem akarunk menni az egyetemes gyűlésre. Azoknak az uraknak, akik a mult évben, azért, mert nem akarták a kerületi jegyzőséget, s így kimaradtak a kerületi hivatalokból, nincs joguk ezt követelni. Itt kiemeltük az insulzusokat, mint a jogtalanságok láncolatának egy szemét, s midőn ezt cselekeszszük, még azt is követelik, hogy mi más panaszkodunk van az egyetemes gyűlésre? Pedig hát épen e kerületnek teladarabolása hasonló jogtalanság.

Stefanovics Milos kimondja, hogy semmi újat nem fog felhozni. Már Geduly püspök alatt nem küldött képviselőket a kerület, s ez ellen senki sem szólalt fel. Magán uton hallottam, hogy akkor nem volt törvényünk. Volt még pedig kötelező, mert azt magunk hoztuk magunknak. E kérdésben tehát a kerület egyszer igent, másszor nemet mond. A zsinati törvény ezelőtt két évvel hozott; tavaly küldtünk képviselőket; reánk tehát nem lehet azt mondani, hogy mi a törvényt elvetjük. Mi magyarázzuk a törvényt; előnyünkre élünk jogunkkal. Tegnap egész sorát adtam elő azon

tárgyi okoknak, melyekkel elmaradásunkat igazoltam, s kijelentem, hogy azokra válaszolni, meg sem kísérelték. Azokból egy dolgot ragadtak ki, s midőn az be van bizonyítva, még folyton új bizonyítványokat követelnek. Miután előadásomra történt hivatkozás, felemlitem, hogy az utolsó egyetemes gyűlésen a gyűlésnek egy tagja velem szemben oly jelenetet idézett elő, hogy az elnök kénytelen volt a gyűlést feloszlatni. A másnapi gyűlésen az elnökség az esetet fel sem említette, sőt Győry, egyetemes főjegyző kijelentette, hogy a dunáninnani kerületi gyűlés küldötteinek nyilatkozatait azoknak multja szerint kell megítélni. Én bátran szembeállítom multamat Győry úr multjával. Az egyetemes gyűlésen szokásban van, hogy csak egyszer szóljon a szónok; ép azért nem volt alkalmam kioktatni Győry urat multamra nézve. Az insulzusoknak egész tengere van. Elmondottam egész sorát a tárgyi érveknek: választ nem kaptam, mert azokra válaszolni nehéz. Azután mikor azok az urak oly erősen kívánják, hogy menjünk az egyetemes gyűlésre, nem őszinték, mert hiszen ők mondják: ne menjetek, meggyünk mi. Arról, hogy azok az urak joguktól megfosztatnának, szó sem lehet, hiszen az urak szavazni fognak, s ezzel gyakorolják jogukat, mennyire az ügyben tehetik. Végül mi ezt a kérdést nem akarjuk véglegesen elintézni: a következő kerületi gyűlés újra határozni fog felette. De hogy egy ügyben, mely felett két napig vitatkozunk, határozat ne hozathassék, az lehetetlen. Ajánlom az indítványt.

Sziklai Ottó pozsonyvárosi kiküldött ugyan csak a 114. §. több pontján kimutatja, hogy a törvény imperatív és nem declaratív alakú s így kerületi képviselőket választani kell, valamint hogy a többségnek nincs joga a kisebbséget választási jogától megfosztani, s végre, hogy a kik lemondva jogukról nem választanak s elhagyják a tért, a megmaradtak választási szabadságát fenhagyják.

Dohnányi elnök magyarozgatja, hogy a képviselők ki nem küldése nem akasztja meg az egyházi élet tevékenységét.

Dr. Vanovics János hivatkozással arra, hogy a turóci esperességek több egyháza nem küldött képviselőket az esperességi gyűlésre, szemére hányja a kisebbségnek, hogy a mit maga tett az esperességben, azt a kerületben rosszalja.

Láng Lajos erre néhány rövid szóban válaszolt, melyek záró beszédében lényegileg benn foglalják.

Csulik Lajos Láng beszédére utalva kijelenti, hogy inkább kell engedelmeskedni Istennek, mintsem az embereknek és az egyetemes felügyelőnek, s kijelenti, hogy azon urak, mikor kisebbségben vannak, mindig nagy lutheránusok, de ha a többségben vannak, semmiben sem mutatják, hogy lutheránusok.

Novák Sámuel mint a gyűléseknek harminc év óta szorgalmas látogatója, igazat ad a többség szónokainak. Ha a világi elem úgy gondoskodnék az egyházzal, mint tennie kellene, nem féltene annak jövőjét; fájjalja, hogy a 160 évet élt dunáninneni kerületet szétépik, de az árva esperesség magát elszakíttatni nem engedti.

Kmeti János, lipői espetes, rr. Láng felé fordulva elmondogatja, hogy ki volt az a férfi, ki beigtató beszédében azt mondja, »hogy ha az állam és az egyház között kérdés van, akkor én az államhoz állok.« Mint harminc éves pap a gyűléseken tapasztaltam, hogy ha mi egy szóval sem említjük fel a nemzetiségi kérdést, a gyűlések telve vannak politikai kérdésekkel, úgy hogy én a zsinaton határozottan kimondtam: »Ha történetesen léptem volna be e gyülekezetbe sohasem tudtam volna, hogy egyházi gyűlésben vagyok.« Végül kijelentette, hogy a magyarosítás tekintetében kérdezze meg a pozsonyvárosi esperesség felügyelője azt az urat, ki nemrég hivatalába igttatott be Pozsonyban, ő mondta-e azt, »hogy lerója háláját, kötelességének fogja ismerni a magyar nyelv körének terjesztésén munkálkodni.«

MEGYEI ÉLET.

Nyugdíjazott szolgabíró. Urbán Ferenc, s.-a.-ujhelyi tb. főszolgabíró, aki 1875. óta áll a vármegye szolgálatában, beadta ezen állásáról való önkéntes lemondását s egyuttal

Folytatás a mellékleten.

nyugdíjaztatását kérte. A tisztviselői nyugdíjalapra felügyelő választmány e napokban határozott érdemileg a kérvény fölött s Urbán Ferenc önkéntes lemondását elfogadván, részére a nyugdíjat 1878 óta számítva, megadta.

Zemplénmegye közuti költségvetése.

Az 1895. és 1896. évekre megállapított közuti költségvetést a f. hó 10-én tartott vmegyei közgazgatási bizottság letárgyalta. A 150 ezer forintra előirányzott bevétellel szemben az államépítészeti hivatal által 240 ezer forintban megállapított kiadást 80 ezer forinttal lejjebb szállította a bizottság. A bevétel és kiadás között mutatkozó nagy különbséget tehát a legnagyobb részben elenyésztetett. A bizottság azért eszközölte a törlést, mert ezen 80 ezer forint a megállapított kiadásban a *hadászati fontossággal bíró utak fentartására* volt felvéve. Amde ezen utak *mint törvényhatósági utak* jó karban vannak; ennek dacára azonban, ha a kormány *mint hadászati utakat* akarja fentartani, *államsegélyvel* viheti keresztül csak a vár megye. A bizottság elfogadta, hogy a törvényhatósági utadók 6°/_o-kal vetessék ki; a kézi napszám váltása pedig 3 frtban állapítsák meg.

Kivándorlás. A Zemplénm. alispánjának legutóbbi hivatalos jelentése szerint a múlt augusztus hó folyamán kivándorolt *Amerikába* 107 egyén; visszajött onnan megyebeli 95. Ugy látszik, hogy a kivándorlási kedv lassan-lassan apadozik, míg a hazajövetel vágya napról-napra fokozódik.

TANÜGY.

Iskolai év megnyitása. A debreczeni ev. ref. főiskolában a tanév ünnepélyes megnyitására a következőket írja levelezőnk: A megnyitás folyó hó 10-én ment végbe. Az összes tanuló ifjuság délelőtt 9 órakor az oratóriumban gyűlt össze, hol nemsokára megjelent *Kis Áron* püspök, városi képviselők és a

tanárok környezetében. Erre felzendült a *„Jó-uel szent Lélek Uristen”* magasztos dallama s két vers elénekzése után a főiskolai énekkar *Másai Sándor* énektnár vezetése alatt adott elő egy szép templomi éneket. — Dr. *Erdős József* theol. tanár kenetteljes, megható imában kérte le az ujesztendőre Isten segedelmét. — Istenisztelet után a tanárok egy része és az akadémiai ifjak töredéke a főiskola disztermébe vonult, hogy meghallgassa dr. *Óreg János*, ez évi akadémiai igazgató rektori disszertációját. Jelen voltak még: *Kis Áron* püspök, *Kis Albert* lelkész, orsz. képviselő, *Szell Farkas* kir. táblai tanácselnök s több debreczeni jogtudós. — Dr. *Óreg János* a *jog főelvérlől* értekezett igen érdekesen, tanulságosan és nagy tudással, végeredményében oda konkludálván, hogy a jog főelve nem lehet más, mint a szabadságon alapuló egyenlőség és testvériség. — Az alapos értekezést a hallgatóság élénken megéljenezte. — De még ezzel sem lett vége a tanév-nyitó ünnepélyességeknek, úgy az akadémiai, mint a tanítóképződi növendékek külön vonultak, hogy tanáraik jelenlétében a kötelező törvényeket meghallgassák. — A gimnáziumi növendékek előtt *Dóczy Imre* igazgató tartott egy valóban remek, eszme gazdag és nagyhatású beszédet, melylyel az évet megnyitotta. Janua reserata est. — Végül megjegyezzük, hogy a főgimnáziumba idáig 716 nyilvános rendes tanuló iratott be, de sokat el is kellett utasítani.

Főiskolai orvospályázók. A debreczeni ev. ref. főiskolánál fennálló orvosi állásra *három* adták be pályázatukat u. m. dr. *Tüdös Kálmán*, dr. *Bruckner Lajos* és dr. *Szentpály Benjámin*. Közülök az október 2. s következő napjain tartandó egyházkerületi gyűlés választ.

Tanárválasztás. A kisújszállási ev. ref. főgimnáziumhoz legközelebb *Lányi Lajos* debreczeni helyettest választották meg ideiglenesen rendes tanárnak. *Lányi* helyére Debreczenben *Dézy Lajos* alkalmazták.

IRODALOM, MŰVÉSZET.

Nagy Frigyes eszéjére léptette elő halála után a fővárosi újságírói bölcsesség, amint ezt egyik munkatársunk konstatálja. S hogy ezt nem lehet egyszerűen a gyors penna siető munkájának tudni be, írja a munkatárs, mutatja a F. L. szept. 4-iki száma, hol az újdonságok rovatában kétszer is előfordul e „hatalmas” tévedés. Csak ennyit akartunk kiemelni e tévedésektől hemzsegő rövid közleményből. A budapesti újságok tulzott önérzetükben sokszor szinte állandó rovatot tartanak a vidéki baklövészek kifigurázására s ezért úgy íveljük, nem árt, ha mi is följegyezzük az ő tévedéseik közül ezt, mely tévedésnek olyan tévedés, hogy talán a történelemben való tudatlanságnak is megjárna.

A hanyatló Prielle Kornélia. Kedves munkatársunk fentebbi észrevételeire rögtön taláunk olyan feleletet, mely a vidéki hírlapirodalomra se vet valami kedvező fényt. Egyik nagyobb vidéki napi lapunk írja Prielle Kornéliáról, hogy *„e ma is hírneves művész”* pár nap óta Egerben időzik. Azt hisszük, hogy Prielle Kornélia ma is, holnap is és száz év múlva is, haló porában is a hírneves művészek közé fog tartozni.

A kassai irodalmi társulat ügykezelési szabályzatot készített s felolvasásokat rendez, *Miskolcra* pedig kulturegyesületet alapítanak.

UJDONSÁGOK.

Kovács Ödön, nagyenyedi theol. tanár és író 25 éves jubileuma értesítésünk szerint az ünnepelthez méltón folyt le. Bővebb értesítést jövő számunkban adunk. Lapunk részéről a felelős szerkesztő üdvözölte táviratilag tudományos és egyházi életünk derék munkását.

Hibaigazítás. Lapunk múlt számában tollibából a *tiszáninneni* kerületről az van írva,

A vér megfagyott ereiben. Ha Jakab a lejtőre feljött s a völgy oldalán látható lesz, lehetetlen őt megmenteni. De ha most mindjárt előjön, s Jakab még sokáig késik, Victornak ideje marad a megváltozott körülményeket át gondolni s ki tudja, mi következik abból. Lehet, hogy vissza megy, másként intézkedik s akkor Jakab nem menekülhet többé.

A szél egyre zugott, nem erősen, de mégis elég hangosan arra nézve, hogy Jakab közeledését hallatlanná tegye. Hermine kinosan tördelte kezeit.

Most ismét eszébe jutott valami.

Fölkapta a puskát s intett társának.

Kiléptek a tisztársa azon irányban, mely az erdőből vezetett ide.

Hermine szinleg vigyázva, körültekintgetve állt meg s elég hangosan mondá:

— Bizonyos vagy fölöle, hogy erre fog jönni? nem tévesztetted el az utat?

— Nem kisasszony, Rétkert felé erre visz a gyalog út.

— Te itt maradj az ut elején. Vigyázz! — mintha mozdult volna valami.

Hermine felkapta puskáját s vadul tekintett körül.

Hajnalodott, nagyon jól lehetett látni mozdulatait.

— Vigyázz! ha valamit mozdulni látsz vagy hallasz, rögtön adj jelt, A szentséges istenre mondom, agyon lövöm! —

Aztán azon bokorra mutatott, hol Victor volt elrejtőzve.

— Én ide állok, innen egyenesen az utra látok.

Ezzel odaállt egészen a bokor mellé, úgy hogy Victor kézzel is elérhette volna.

A leskelődő bámulva látta őt a bokrok közül előlépni, az első pillanatban egészen elkábult bele, aztán amint a beszélgetést hallotta, az a gondolata támadt, hogy eléje megy Jakabnak, haza küldi s visszatér Hermine kérdőre vonni e megfoghatatlan kirándulásért. De Hermine fenyegetése megsibbasztá akarateréjét, tudta, hogy e leány az első mozdulatra, az első zörejre belő a bokorba s ő elveszhet nyomorultán. Az által, hogy Hermine közvetlen az ő rejtkehelye mellé állt, lehetetlenné vált észrevétlen távozása.

Be kellett várnia türelmesen a dolog kifejlődését.

A lejtőn egyszerre megjelent Jakab alakja.

— És ha ez az ember megszöknék. —
— Akkor magával vinné titkunkat. De ne beszéljünk róla többé, a hegyi uton végzete kíséri. Mutassa ön leveleit. . .

Jakab eleget hallott. Kimászott a kályalyukból. Csak néhány lépésnyire volt szobája. Besietett, megmosakodott s átöltözködött.

Hasztalan érte fejét a hideg víz, a szédülés nem akart elmúlni, lement a kertbe.

Ott találta Herminet.

Az urnó esendes buval sétálgatott.

Jakab megállt s gondolkodott.

Az jutott eszébe, hogy Hermine Várkonyi Gyula után epekedik, aki elhagyta őt.

Egy gondolata támadt.

Ekkor hívta föl Herminet a találkozásra.

Hermine meg volt rendülve, féltette Mártonfyékat jobban, mint saját életét.

Elhatározta, hogy maga fog örködni Jakab élete fölött. Senkiben sem bizhatott annyira, mint önmagában; erős edzett testü, acél-idegzetü volt s bátorságában a legmerészebb férfiakat is képes volt felülmúlni, ha valami cél felé törekedve, veszélylyel kellett szembe szállnia.

Segédül Balázsék 15 éves leányát választotta, hogy veszély esetén legyen valakije, kit a legközelebbi faluba küldhessen. A leány rajongó szeretettel csüggött urnóján nem fogja őt elárulni.

Valami homályos sejtelem nagybátyjára vezette gyanuját. Jakab rejtélyes nyilatkozatai olyasmit árultak el előtte, hogy az, kitől halálát várja, senki más, mint Viktor.

Már régóta utálta ezt az embert.

Most iszonyodott tőle.

Ha Jakab titkos közlései ezt az embert illetik, akkor e fölfedezés megér egy átvirrasztottveszélyek között eltöltött éjszakát.

Éjfél után három-négy óra közt volt az idő, mikor Hermine bezörgetett Balázsék ablakán.

Néhány pillanat múlva kijött a leány.

Hermine kezében egy könnyű rövid dupla puska volt. Egyetlen fegyvere, de az ő kezében biztos.

— Nem tévesztetd el az utat? kérdé suttozva.

hogyan e hó 3-án kezd meg őszi közgyűlését, holott a *tiszántuli* kerület közgyűlése kezdődik e napon.

Az egyetem megnyitási ünnepélye. A budapesti tudományegyetem e hó 16-án délelőtt 11 órakor a Lipót-utcai városház dísztermében ünnepélyes közgyűlést tart az új rektor és az egyetemi tanács beiktatása, valamint az 1894/95-iki tanév megnyitása végett. A közgyűlés tárgysorozata: 1. Az 1893/94-iki egyetemi tanév története. Mondja dr. *Schnierer* Aladár, lelépő rektor. 2. Dr. *Fodor* József új rektor székfoglaló beszéde. 3. Tanévet megnyitó beszéd. Mondja dr. *Högyes* Endre, az orvostudományi kar ez évi dékánja. A közgyűlést délelőtt 10 órakor az egyetemi templomban ünnepélyes *Veni Sancte* előzi meg.

Gyászrovat. *Ladányi Pál* viski ev. ref. lelkész, egyházmegyei tanácsbíró, megyei bizottsági tag és 48-as honvéd élete 69-ik, lelkipásztorságának 44-ik, a viski ev. ref. egyházban 20 évi lelkészsége után, folyó hó 9-én este 7 órakor hosszas szenvedés után elhunyt. — *Agteleki Bujanovics Ágost* tábornok, a cuzzai csata egyik hőse, meghalt 72 éves korában. — *Viski Zsigmond* k.-szt.-király-szentelki ev. ref. lelkész elhunyt.

A nagy-kaposi Erdélyi-ünnep programját következőleg állapították meg: 1. „Dal-ünnep”, éneklő a sárospataki főiskola énekkara. 2. „Emlékezés Erdélyi Jánosra”, Szinyeyi Gerzson, a sárospataki akadémia tanárától. 3. „Ünnepi óda”, írta és elszavalja *Lévay József*, az akadémia és Kisfaludy-társaság tagja. 4. Az emléktáblát a község birájának átadja *Kusnyír Gyula* főszolgabíró. 5. „Nemzeti zászló”, éneklő a sárospataki főiskola énekkara. — Az ünnepel összeesik a tiszáninneri ev. ref. egyházkerület papavatása és közgyűlése. Este pedig jótékony célú hangverseny lesz az ungi református papözvegyek árvaháza és a nagy-kaposi orgona-alap javára.

Tornaverseny. A szeptember 16-án Kassán tartandó kerületi tornaversenyre az elő-

készítő munkák gyorsan és rendszeres mederben haladnak előre. A rendezőség élén *Szieber* tankerületi főigazgató és dr. *Gerovich* főrealiskolai igazgatóval erősen működnek azon, hogy az egybevágó műsor minden pontjában a legpontosabban keresztülvitessék, hogy az ideérkező tanárok és ifjuság semmiben hiányt ne szenvedjenek. A versenytér a tornaverseny céljaira néhány nap alatt teljesen át lesz alakítva és a tornaszerek felállítása is csak egy pár órai munkát vesz majd igénybe. *Ujhelyből* az ottani piaristák főgimnáziumából 16 ifju fog a versenyen részt venni, szaktanáruk vezetése mellett.

Hajszja mindenki ellen. Ujabb időben valóságos divattá vált a magyar sajtóban egyes személyeknek pusztán gyanúkok alapján való kiméretlen, szenzációt hajhászó meghurcoltatása. Hasábokat irnak az ily dolgokról s ha szégyenben maradnak a rágalmazók, két-három sorban ütök helyre a dolgot. Hát ha még ismert nevű embereket lehet meghurcolni, vagy éppen politikai pártzempontoknak is lehet vele szolgálni? Most a M. E. L., melynek szerkesztőjét egy gróf nem régen akarta kocsisaival megveretni, ily rágalomért, utána a „Nemzeti Újság”, utána a „Pécsi Figyelő” *Szász Gyula* pécsi kataszteri felügyelőt hurcolják meg a nyilvánosság előtt; vele egy füst alatt sietnek *Szász* Károlyon s *Szász* Domokoson is, mint testvéreken ütni egyet. Azt a vádat kolportálják egy feljelentés alapján a nevezett lapok, hogy az illető kataszteri felügyelő a díjnokok után 45 frtot számolt el az államnak, maga pedig a díjnokok részére csak 25 frtot utalványozott havonként, a többi elszikkasztotta; továbbá *Vigyázó* Sándor és a piaristák földjeit a becslésnél I. osztály helyett VIII-ba sorozta. A nevezett lapok jól tudják, hogy ez ügyben a vizsgálat megindult, sőt a „P. F.” hozzá teszi, hogy a városban elterjedt hír szerint a vizsgálat állítólag mindent rendben talált. Tehát a legnagyobb valószínűség szerint a meghurcolt ember ártatlan. De azért a vizsgálat befejezte előtt pellengére kellett állítani, mert ez

szenzációs s kétségtelenül pikáns dolog, hogy a kormánypárti ref. püspökök, a Szászok előkelő hivatalnok testvére sikkasztó s szegény díjnokok keserves pénzét harácsolja el. A revolver-zsurnaliszták az emberek vagyontársaikat támadták meg. Hát nem rosszabb az, mikor előkelő sajtó-organumok egyoldalú feljelentések s alaptalan mendemondák után tisztességes férfiak s hozzátartozóik becsületében gázolnak. Ha megvárták volna a vizsgálat eredményét s az elmarasztaló s akkor teszik meg e közlést, nincs szavam ellene, mert bűn ne maradjon rejtve; ha pártos lett volna a vizsgálat s emiatt támadnak fel, ez is hagyján. De így valóban visszasztító a dolog.

A hertelendyfalvi — azelőtt marienfeldi — ág. ev. egyház, írja tudósítónk, a csángók bejövetele előtt 232 kat. hold földdel bírt. A csángók bejövetelekor ezt a szép terület földhiányában, az egyház elvesztette és 10 év óta hiába ütök a nyomát, nem kaptak semmit, csak a telekkönyvben szerepel az említett föld, mint a marienfeldi ág. ev. egyház birtoka. Az egész terület egyszerűen elosztott. Most akadt egy igen buzgó és egyházunk ügye iránt érdeklő protestáns férfi, kinek a neve: *Szmik* Antal. Ezt a férfit a hertelendyfalvi ev. egyház, egyház-felügyelőjének nagy lelkesedéssel megválasztotta és f. hó 16-án lesz az ünnepélyes beiktatása. Tőle reméljük igazaink érvényesítését.

Kimutatás. A Sárospatakon felállítandó Kossuth emlékre, eddig a következők járultak hozzá adományokkal, névszerint: Sárospataki Népbank 50 ft, Sárospataki Ipartestület 25 ft, Sárospataki Ev. ref. Egyház 10 ft, Sárospataki Polgári Társaskör 10 ft, dr. *Láczay* László 10 ft, id. dr. *Lengyel* Endre 10 ft, *Kun* Dániel 5 ft, *Szakácsy* János 5 ft, dr. *Kun* Zoltán 5 ft, Sárospataki Izr, Hitközség 5 ft, özv. *Rick* Gusztávné 2 ft, *Vass* Imre 2 ft, *Kun* Béla 2 ft, *Both* József 1 ft, *Szinyey* Gerzson 1 ft, *Sarkadi* Nagy Mihály 1 ft, Nagy Gusztáv 1 ft, *Mari-kovszky* Péter 1 ft, *Kérészy* István 1 ft, *Eper-*

— Nem, kisasszony, vakon is oda találnék, sokszor megyek én arra szamócat szedni.

— Tehát siessünk!

— A kerülőn menjünk?

— Melyik az?

— Amelyik a kastély felül kanyarodik fel a hegyek közé.

— Ezen megyen *Jakab*, erre fog menni gyilkosa is, gondolá *Hermine*. Hát rövidebb útja is van?

— A mártónfalvi erdő szélén át egyenesen a völgybe juthatunk s ide közelebb van az erdőszél, mint a kastély.

— Tehát a rövidebb úton vezess.

Hallgatva siettek aztán előre.

Az erdőbe érve, egy gyalog ösvényre jutottak. A leány előre sietett, *Hermine* követte.

Egy negyed óra mulva lekeltt ülnök pihenni, *Hermine* lihegett a fáradságtól, nagyon siettek s *Hermine* már rég nem gyalogolt, elszozott tőle.

Hallgatva pihentek egy darabig. A szokatlan ünnepélyes csend még rémesebbé tette a lombok titokszzerű homályát.

Az égen már derengni kezdett a szürkület, de az erdő-lombjain csak nehezen szűrődött át a lassan ébredő világosság.

Siettek tovább, előre. Minden perc drága. Pedig az út fárasztó volt, mindig fölfelé kellett menniök. Végre lejtőre jutottak. Az út hirtelen hajlott lefelé.

— A völgy elején vagyunk! suttogá a leány.

— Csitt! oda vezess, ahol a kastély fölötti út behajlik a völgybe.

— Akkor balra kell térnünk. De arra köves az út, összesérti a lábát.

— Ne gononlj vele, siessünk.

Az ösvény, melyre rátértek, még fárasztóbb volt, tuskés cserjék nőttek be két oldalt az utat, a sűrű bokrozat minduntalan belekapaszkodott ruháikba, de *Hermine* nem törődött azzal, ruhájáról foszlányok maradtak hátra, ő sietett előre. Végre egy mélyedésbe jutottak. A homály oszlott, előttük egy völgykatlan terült el, benöve vad bokrokkal s kuszó-növényekkel.

— Itt hajlik be az út! suttogá a leány.

Hermine szétnézett s a bekanyarodó gyalog ösvény végletjénél szemben kiválasztott egy sűrű bokrozatot s intett a leánynak.

Mind ketten a bokorba vonultak s *Hermine* az ösvény lejtőjére függeszté szemeit, melyek már meg szokták a homályt. Elővette óráját, de azon még nem lehetett a számoikat látni. Annyit gyanított, hogy a négy órán már túl vannak, tehát az orgyilkos nem sokára jönni fog. Csak az az egy kérdés nyugtalanította, hogy hova fog a leselkedő rejtőzni? nem fogja-e éppen azt a bokrot kiválasztani, melyet ő foglalt el? s mi történik akkor? Az ő rejtékhelye legalkalmasabb a támadásra, mert szemközt van az ösvény lejtőjével. Nem, itt nem maradhat. Legjobb lesz közvetlenül a bejárat mellett foglalni állást, ez valószínűvé teszi a beszélgetést is, melyet *Jakabra* nézve kigondolt.

— *Boris*, helyet változtatunk! sugá társának *Hermine*.

Csendesen lopódtak oldalra a lejtő melletti bokrozatba. Jó fél óra telhetett el, midőn az ösvényen közeledő neszt hallatszott. *Hermine* feszülten figyelt, a leány reszketett mellette.

A lejtőn egy férfi jelent meg, *Hermine* a homályban is megismerte *Victort*.

A férfi megállt, szétnézett; úgy látszott, hogy tekintetével alkalmas helyet keres.

Moost megindult egyenesen azon bokornak, melyet *Hermine* elhagyott s néhány perc mulva eltűnt szem elől.

Hermine szive hangosan vert. Mi lett volna akkor, ha ott marad?

Hosszu kinos várakozásban teltek el a percek. Most érzé csak *Hermine*, mire vállalkozott, lázas ideges borzalom fogta el egész valóját. Ah, a puszkának most semmi hasznát sem vehette volna. Hát ha nem lesz képes megelőzni a lövést, hátha eldördül az, mielőtt ő a bokrokból elősiethetne? Egy gondolata támadt. Ah, ez jó lesz. Nekí előbb kell a völgybe lépnie, mint ha oldalra az erdőből jött volna; pár pillanattal előbb siet elő a bokrokból.

Már most nem remegett.

Hanem e percben szél kerekedett, a fák lombjai zugni kezdtek, a bokrok és faágak zörögtek, recsegték, lehetetlen volt olyan csekély neszt meghallani, amit egy ember közeledése támaszt.

jessy József 1 ft, K. Gy. 1 ft, Schreiber Lipót 1 ft, Szeremley Gábor 1 ft, Vitkay Bertalan 1 ft, Szinyey Endre 1 ft, dr. Ballagi Géza 1 ft, Ujlaky István 1 ft, Steinfeld Jenő 1 ft, Buza János 1 ft, K. E. 1 ft, dr. Kondor Miksa 1 ft, özv. Kálniczky Károlyné 1 ft, dr. Szánthó Gyula 1 ft, Debreczeni Bertalan 1 ft, Szakácsy László 1 ft, Szakácsy Ida 1 ft, Nieszner Ferencz 1 ft, Bukoveczky Nándor 1 ft, Bódogh Barna 1 ft, Radácsi György 1 ft, Pavletits György 1 ft, Kádár Gyula 1 ft, Wohl Áron 1 ft, Zombori Emőd 1 ft, Varga Lajos 1 ft, Szepessy István 1 ft, Kovácsy Sándor 1 ft, Maklary Papp Miklós 1 ft, Csicsery József 1 ft, Végh Bertalan 1 ft, Bálint Dezső 1 ft, Moskovits Ignác 1 ft, Dezső Lajos 1 ft, Balogh Antal 1 ft, Molnár Miklós 1 ft, Piti Miklós 1 ft, Zsiday József 1 ft, Cziráky István 1 ft, Feldmesser Pinkász 1 ft, Mitrovits Gyula 1 ft, Dick Sámuel 1 ft, Goldblatt Lázár 1 ft, Zsoldos Benő 1 ft, dr. Bartha Béla 1 ft, Brzorád Rezső 1 ft, Jasko Károly 1 ft, Szekerák Kálmán 1 ft, Neumann Péter 1 ft, Puza Sándor 1 ft, dr. Székely György 1 ft, özv. Zsindely Istvánné 1 ft, özv. Jakabfy Jánosné 1 ft, özv. Teleky Isváné 50 kr., Trócsányi Bertalan 50 kr., Pálkövy Antalné 50 kr., Kiss Zsigmond 50 kr., N. N. 50 kr., N. N. 50 kr., Klein Ferencz 50 kr., Mandel Mór 50 kr., Terhes Hani 50 kr., Katona Zsigmond 50 kr., Zimányi Ferencz 50 kr., Szabó Béla 50 kr., dr. Finkey József 50 kr., Feldmesser Herman 50 kr., Pecsár János 50 kr., Lebovits Henrik 50 kr., Knopfler Jónás 50 kr., Palsó László 50 kr., Wóhl László 50 kr., Herepely Károly 50 kr., Hodossy Béla 50 kr., Klein Mihály 50 kr., özv. Utassy Károlyné 50 kr., Feldmann Mihály 50 kr., Winter Ábrahám 50 kr., Hodinka Andrea és Irén 50 kr., Gérecz Károly 50 kr., Gasztgéber Kálmán 50 kr., Gasztgéber Pál 50 kr., Schreiber Manó 50 kr., Haas Zsigmond 50 kr., Róth Zsigmond 50 kr., Kozányi Dezsőné 50 kr., E. J. 50 kr., Tóth Lajosné 50 kr., Reményi Vendelné 50 kr., Treuhart Jónás 50 kr., Pavletits Ferencz 50 kr., Csajka Endre 50 kr., Pataky Sándor 50 kr., Szépe János 50 kr., Zempliner Izrael 50 kr., Héjja Péter 50 kr., Piti Péter 50 kr., Vajda Ferenczné 50 kr., Jónás Lajos 40 kr., Janovics Jónás 40 kr., Rác Lajos 40 kr., Tarczal János 50 kr., Rübner Herman 40 kr., özv. Buda Lajosné 30 kr., Kovács Endre 30 kr., Ardey László 30 kr., Szécsy János 30 kr., Schattin Simon 30 kr., Kósa Pál 30 kr., Schäffer Győző 30 kr., Piti Pál 30 kr., ifj. Moskovics Ignác 25 kr., Moskovics Lázár 25 kr., Spitz Antal 25 kr., Gottesmann N. 25 kr., A. L. 20 kr., Sebők György 20 kr., Ványay Gyuláné 20 kr., Galgóczy Károly 20 kr., Csendőrség 20 kr., Hazai Kálmán 20 kr., K. J. 20 kr., Weisz Salamon 20 kr., Grünfeld Antal 20 kr., Schvarcz Jakab 20 kr., Fischer Simon 20 kr., Krausz Ábrahám 20 kr., ifj. Klein Bernáth 20 kr., Kóhn Mór 20 kr., Goldstein Ábrahám 20 kr., Liebermann Bernáth 20 kr., Lefkovits Sámuel 20 kr., Krausz L. 20 kr., Hartstein Lázár 20 kr., Markovits Adolf 20 kr., M. K. Z. 20 kr., M. H. 20 kr., Klinger Erzsébet 20 kr., Lipcsey Józsefné 20 kr., Grünfeld M. Herman 20 kr., Weisz Lipót 20 kr., N. N. 20 kr., Dancziger Mór 20 kr., özv. Tatár Lajosné 20 kr., Kósa Szabó János 20 kr., Deutsch Mayer 20 kr., Kóhn József 10 kr., Korláth Árpád 10 kr., Fekésházi Károlyné 10 kr. — Eddigi gyűjtésünk: 234 ft 70 kr.

Sárospatak, 1894. szeptember 6.

A végrehajtó bizottság:

Fodor Jenő, Dobozy P. Ferencz,
bizotts. jegyző, társ. elnök.

Balog Árpád Sárospatakon működő szin-társulata teljes igyekezettel működik azon, hogy a közönség igényeit kielégítse. Ujabbán *Pepita* operettet és a *Primadonna* című bohóságot adta elő teljes sikerrel. Utóbbiban *Szigeti Lujzán* kívül *Sárköviné* játszott kitűnően, *Német* pedig ekszcállt.

(Budapesti Hírlap.) Az újságinálás egyik főfeladata a közönség helyes, gyors s pontos értesítése. Még száz éve sincs annak, hogy a magyar sajtó csak a Bécstől kapott legmagasabb engedéllyel vehetett tudomást a külföld eseményeiről, így is csak hetek múlva. Ma huszonnégy óra sem mulhat el, hogy a közönséget ne értesítsük nemcsak hazánk, hanem az egész világ nevezetesebb eseményeiről. Távirat, telefon, éber levelező a világ mind a négy tájkáról s az ország minden népesebb pontjáról hirt adnak mindarról, ami igényt tarthat a művelt ember érdeklődésére. Tudósításaink e rengetegből kiválogatni és megrostálni, ügyesen és tetszetősen feldolgozni azt, ami a közönségre nézve szükséges, hasznos és érdekes: ebben a Budapesti Hírlap fennállása óta eddig utól nem ért példa-

adással járt elől, mert szerkesztőségünket az a meggyőződés vezeti munkájában, hogy a közönség semmit sem várhat el annyira újságjától, mint azt, hogy pontosan, megbízhatóan és lelkiismeretesen legyen tájékoztatva. Ez a közönség anyagi és közművelődési érdeke, ez a mai zsurnalisztika fejlődési iránya. Ott pedig, nevezetesen azokban a rovatokban, a hol magának a Budapesti Hírlapnak a véleménye, ítélete, iránya, karaktere, egyszóval egyénisége nyilatkozik meg, tízenégy évi tűzpróba után már mindenki tudja, hogy mit várhat a Budapesti Hírlaptól. Az előfizetési feltételek a következők: egy hónapra 1 frt 20 kr, negyedévre 3 frt 50 kr, félévre 7 frt, egész évre 14 frt. Vidékre legcélszerűbb a postautalványon való előfizetés. Cím: Budapesti Hírlap kiadóhivatala Budapest. VIII. ker. Rökk-Szilárd-utca 4. sz. és József-körút 5. sz.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

XIII. Leó pápa és Magyarország.

Rómából, magas vatikáni körökből, épp most rendkívüli fontossággal bíró közléseket vett a „Pester Correspondenz”, amely közlések hiteles felvilágosítást nyújtanak a pápa ő szentségének őfelségéhez, Magyarország apostoli királyához való személyes vonatkozásai és a római kurianak a magyar állam egyházpolitikai ügyeivel szemben való hivatalos diplomáciai állásfoglalása felől.

Egy hónaponal hosszabb idővel ezelőtt jelentette a „Pester Correspondenz” Rómából, a bibornoki kollégium egyik legirányadóbb tagjától eredő közlések alapján, hogy XIII. Leó pápa őszentsége és Rampolla bíboros, a római kuria államtitkára a legteljesebb egyetértésben vannak Magyarország hercegprímásával, Vaszary Kólos bíborossal. Mint már hat héttel ezelőtt a leghatározottabban konstatálhattuk, a pápa ő szentségének határozott akarata az, hogy a magyar katolikusok további vezetése az egyházpolitikai kérdésekben, mint eddig, csupán a magyar hercegprímásra legyen bízva. Épp így akarják Rómában, hogy a magyar katolikusok maguktartása felett az új jogérvényes, ő apostoli királyi őfelsége által jóváhagyott törvényekkel szemben a magyar hercegprímás döntson. A szentségi államtitkari hivatala egész határozottan helyteleníti azt, hogy demagóg izgatók, személyes és frakcionális érdekeik javára, forradalmi propagandájukkal a hercegprímás és a magyar katolikus püspökök rendeletei ellen engedetlenséget és ellenszegülést prédikálnak és egyúttal ezzel, a dogmának és a római katolikus egyház alkotmányának ellenmondó lázadással az ellenkezést a magyar állam jogerős törvényei ellen szervezik.

Ezeket, a „Pester Correspondenz” által már augusztus elején közölt hiteles közléseket most más, erre hivatalosan felhatalmazott szei mélyiségek is megerősítik, teljes tartalmukban.

Megerősítik továbbá, hogy a „Magyar Állam”-nak és a bécsi „Vaterland”-nak a fentfejtetéseknél ellenmondó összes közleményei helytelenek és céltalanságok, holmián alapulnak.

A „Pester Correspondenz” abban a helyzetben van továbbá, hogy még a következő, a legmagasabb vatikáni körökből eredő, újabb közléseket teheti közzé:

XIII. Leó pápa őszentsége, aki a szent szék legitim hatalmát egy békés diplomácia legszeneialisabb eszközei és igazán keresztényi, az egész világnak példa gyanánt szolgáló békülékenység által a legnagyobb sikerrel fokozta, azt a határozott kívánatát fejezte ki, hogy a magyar egyházpolitika minden kérdésében a legmesszebbmenő és a leggyengédebb figyelemmel legyenek őfelségének, Magyarország apostoli királyának érzelmeire és nézeteire. A pápa őszentsége és Rampolla bíboros államtitkár is, a legőszintébb nagyrabecsülés és csodálat kifejezéseivel nyilatkoznak őfelsége békefentartó és népboldogító lángszéről és mély vallásos jámborságáról. Őszentsége nem nevezi másképp őfelségét, ha róla van szó, mint „*tilius dilectissimus et fidelissimus*” és dicsérőleg mondja a máriáni királyság apostoli királyáról, hogy jámbor érzületével ő lett a világbeke leghatalmasabb koronás apostola.

E tények alapján úgy nyilatkoznak a római kuria államtitkari hivatalában, hogy őszentsége akarata szerint még a lechtősége is végkép hi van zárva az ugynevezett kulturháborus konfliktusoknak a magyar állammal. Éppen a magyar hercegprímás, Vaszary Kólos békeszerető és engesztelékeny bölcsesége felel meg a legteljesebb mértékben a pápa és a bibornoki kollégium többsége személyes nézeteinek.

Ime, ezekben adtuk a „P. C.” szerint ki-

tűnő forrásból eredő közléseket. Majd meglátjuk, az idő kinek ad igazat. Azt már előre is konstatálhatjuk, hogy Balassa-Gyarmaton a primás vezetése alatt 45 tagu kath. küldöttség megy a király elé s teljes figyelemmel kísérik, mit kérnek ott a koronás főtől. Mert az, hogy Vaszary vezeti a küldöttséget, még nem a békét jelenti. Hiszen a pápa is akarja az ő vezérletét, de valószínűleg nem a béke apostolainak, hanem a kulturharc katonáinak vezetését.

E hó 12-éről írják: Gr. Kálnoky Gusztáv, külügyminiszter, a delegációk tárgyalására e hó 13-án Budapestre érkezett. A külügyminiszter társaságában gróf Cziráky Béla osztályfőnök, báró Bambetti és báró Falke is megérkeznek. Gróf Kálnoky távolléte alatt gróf Welsersheimb osztályfőnök helyettesíti a külügyminiszteriumban. Az osztrák delegációnak tagjai szeptember 14-én 1 órakor tartandó első nyilvános ülést megelőzőleg értekezletre gyűlnek össze, melyben az elnökség és a bizottságokba való választásokra nézve fognak megállapodni. Elnökké ezuttal br. Chlumetzkyt fogják megválasztani.

A lefuvó. A „P. N.” írja e cím alatt: Megirtuk tegnap egy könyvnyomatos újság távirata nyomán, hogy a nemzeti-párt vezére, gróf Apponyi Albert, az elmúlt napokat Pozsonyban töltötte, hogy barátaival és párthiveivel konferáljon a pozsonymegyei nemzeti pártkör szervezése dolgában. Erről a bizalmas konferenciáról levelezőnk autentikus forrásból a következőket írja: Gróf Apponyi Albert perhorreszkálja a konzervatív és a klerikális pártok keletkezését. Ezek szétválasztják a polgárságot, amelynek a nemzeti aspirációk kiküzdésére tömörülniök kellene. A klerikális és konzervatív pártok mindig elhanyagolják a magyarság ügyét és vallási, nemzetiségi viszályokat támasztanak. A nemzeti párt törekvése, hogy e veszedelmeket elhárítsa. A polgári házasság ügyé befolyásolt tény, ellene agitálni: hiba. A nemzeti párt a törvény életbeléptetését kívánja. Apponyi d, u. meglátogatta Bartal Györgyöt, a nemzeti párt elnökét és hosszasan konferált vele, vajjon Pozsonyban vagy Kassán feleljen-e Tiszának és Wekerlének?

Hát mi Apponyi e magatartásának, ha az az autentikus forrás nem csalatkozik, szivünkben örülünk, mert ha ő sem megy a klerikálisokkal és konzervatívokkal, akkor azok erőteljes pártot alig szervezhetnek.

Külföld.

Anarchista egyetemi tanárok. Mint egy római távirat jelenti, az olasz közoktatásügyi ministerium az albai főiskola három tanárát, dr. Piccarolot, Dinat és Giulianit állásukból elmozdította, miután a tanszékben anarchikus tanokat hirdettek és Caserióról magasztalólag emlékeztek meg. Ugyanebből az okból három albai gimnáziumi tanárt büntetésből Cagliariába helyezték át.

A „Tribuna” tulzó román lap teljesen ellenkező világításban tünteti fel a román kérdés sorsát a haagai kongresszuson, mint a magyar lapok tudósításai. Eszerint ott a román ügy teljes diadalt aratott s Pázmány önkéntes missziója csufos kudarcot vallott. Mindenesetre óhajtanó, hogy e fontos ügyben tisztán lássuk s várjuk Pázmány ur nyilatkozatait.

Kálnoky Gusztáv gróf és a román kormány.

Bukarestből írják a „Pester Correspondenz”-nek:

Lahovary román külügyminiszter kiküldetése Ferenc József király őfelsége üdvözlésére, midőn a lemergi kiállítás meglátogatta, Károly román király személyes kezdése folytán történt. Azzal, hogy a román külügyminiszter maga személyesen tisztelgett a román határ közvetlen közelében az osztrák és magyar monarchia uralkodójánál, a román kormány demonstratív módon nyilvánítani akarta, mily rendkívül magasra becsüli Románia a barátságos viszonyt a monarchiával és különösen a szomszéd Magyarországgal. A román kormány ezzel Kálnoky gróf kívánságainak értelmében azt is utolag nyilvánítani akarta, hogy Románia határozottan helyteleníti bizonyos román agitátorok irredentista forradalmi üzelmeit a magyar állam területén és hogy e tekintetben teljesíteni fogja népjogi kötelezettségeit a magyar állammal szemben. Ezt Kálnoky gróf egyik diplomáciai sikerének kell te-

kinteni, aki ennek folytán a magyar delegációban megnyugtató felvilágosításokat adhat majd a magyar állam jogainak és érdekeinek megóvása végett általa Bukarestben annak idején ismételtten tett erélyes lépések felől, továbbá a román kormány azon ígéreteiről, hogy hatalmi körén belül jövőre megakadályozza a magyar állam érdekeinek károsítását.

KÖZGAZDASÁG.

A répalevél besavanyítása. A répa levelét azon zöldjében birkával szokták feletetni. Minthogy azonban, kivált a hol sok cukorrépát termelnek, nem tudják mind zöldjében feletetni, ott — mint a csalamádét, be kell savanyítani. Mielőtt a répát kiásnók, leszedjük az egészséges, szép zöld leveleket s aztán az e végre készített egy méter mély, két méter széles és oly hosszú verembe rakjuk, a melybe a répalevél elfér. Berakás előtt a verem fenekére és oldalába tiszta, száraz szalmát teszünk. A berakott répalevelet jól le kell taposni és apró sőt hinteni közé. Ha a verem megtelt, lefedjük száraz szalmával és azonnal beföldeljük, hogy levegő ne férközzék hozzá. A besavanyított répalevelet nemcsak a birka, de a szarvasmarha is szívesen megeszi.

Az erdélyi református papok hazafias és közgazdasági szempontból üdvös mozgalmat szándékoznak megindítani. Ugyanis a görényi ev. ref. egyházmegye múlt hónap 23-án tartott közgyűlésének megbízásából az elnökség egy nyílt levélben az erdélyi összes lelkészi kart felszólítja a községi hitelszövetkezetek alakítása ügyében. E szövetkezetek célja egyfelől: tagjainak erkölcsi és anyagi jólétét fejleszteni, másfelől: a társadalom különböző osztályait egymáshoz közelebb hozni, a barátságos érintkezést lehetővé tenni. Tagja lehet vallás és nemzetiségi különbség nélkül minden becsülettel ember. A ki uszorkodik, vagy a felekezetek s nemzetiségek közt egyenetlenséget szít, azt a szövetkezetbe nem veszik be, vagy ha már bevették — kizárják. A heti befizetés minden tag részére 10 kr., mennyit a legutolsó

napszám is meg tud takarítani. Fent említett egyházmegye Maros-Torda megye 7 községében már sikeres kísérletet tett a hitelszövetkezetek megalapításával, s a pestmegyei szövetkezet védszárnya alatt szép eredményt ért el. E gyakorlatban való tanulmányozás után bocsátja ki felhívását. Az eszme valóban szép s ha sikerül az egész területen megvalósítani, nagy áldás lesz a népen s a szegény községekben, mert minden megterhelhetőség nélkül a föld népe képes lesz magának egy kis tőkét gyűjteni. A kölcsönfelvételek alkalmával pedig nem kerülnek az uszások körmei közé. Szóval, mint a felhívás végzi: minden ember, ki a nevezett célra szövetkezik, érezni fogja, hogy Magyarországon, legyen valaki szász, román, zsidó, magyar vagy tót és imádjá az istent bármely templomban, bármely nyelven, az: ha becsületes, közöttünk vagyoniilag is saját erején boldogul. Érezni fogja azt, hogy hazánkban nem a felekezeti és nemzetiségi izoláltság azon út, melyen haladni kell, hanem az, ha minden nemzetiség egyetértéssel, közös jólét fokozásával a hazának, egyháznak és nemzetiségnek derék polgárokat nevel, kik vállvetve működjenek egymás javára, boldogulására és hogy a közöttünk rosz indulattal támasztott félreértésekből eredt ellenségeskedésnek csiráját is kioltassuk.

A budapesti gabonatözsde jegyzése szeptember 14-én:

Buza (uj): Tiszavidéki: 100 mm. 83 k. 6 frt 57 $\frac{1}{2}$ kr, 100 mm. 82.5 k. 6 frt 57 $\frac{1}{2}$ kr, 200 mm. 81.5 k. 6 frt 57 $\frac{1}{2}$ kr, 300 mm. 82.5 k. 6 frt 70 kr, 500 mm. 82 k. 6 frt 67 $\frac{1}{2}$ kr, 400 mm. 82 k, 6 frt 55 kr, 100 mm. 82 k. 6 frt 70 kr, 100 mm. 82 k. 6 frt 67 $\frac{1}{2}$ kr, 200 mm. 82 k. 6 frt 65 kr, 300 mm. 81 k. 6 frt 60 kr, 100 mm. 81 k. 6 frt 30 kr, 100 mm. 80 k. 6 frt 47 $\frac{1}{2}$ kr, 300 mm. 78 k. 6 frt 30 kr. — **Pestmegyei:** 100 mm. 82 k. 6 frt 50 kr, 100 mm. 81 k. 6 frt 50 kr, 200 mm. 85 k. 6 frt 50 kr. 300 mm. 80 k. 6 frt 45 kr, 100 mm. 80 k. 6 frt 40 kr. 100 mm. 80.5 k. 6 frt 47 $\frac{1}{2}$ kr, 300 mm. 81.5 k. 6 frt 60 kr, 100 mm. 79 k. 6 frt 30 kr, 100 mm. 79 k. 6 frt 20 kr. — **Fehérmegyei:** 2200 mm. 80 k. 6 frt

49 kr. — **T-Becsei:** 5000 mm. 80.5 k. 6 frt 60 kr. — **Bihari:** 100 mm. 83 k. 6 frt 55 kr. 100 mm. 82 k. 6 frt 35 kr, 100 mm. 79.5 k. 6 frt 25 kr, 100 mm. 77.5 k. 6 frt 20 kr. — **Bácsi:** 100 mm. 79 k. 6 frt 42 $\frac{1}{2}$ kr. — **Felsőtiszai:** 100 mm. 83 k. 6 frt 55 kr, 100 mm. 82 k, 6 frt 55 kr, 100 mm. 82 k. 6 frt 65 kr, 100 mm. 81.5 k. 6 frt 50 kr, 100 mm. 79 k. 6 frt 20 kr.

Zab: 100 mm. 5 frt 90 kr, 100 mm. 5 frt 85 kr, 100 mm. 5 frt 80 kr, 1100 mm. 5 frt 70 kr.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tisztelt munkatársainkat ismételtten szíves bizalommal kérjük, hogy dolgozataikkal mennél gyakrabban keressenek föl; az „Óráló“-nak igazi szellemi értéket az ő nagybecsű szellemi támogatásuk ad. Olvasóinkat s rendszeres tudósítóinkat pedig kérjük, legyenek szívesek vidékük minden fontosabb eseményéről objektív, rövid, velős tudósításokat és gyorsan küldeni. — **B. Zs. Ö-ö.** A napi lapokról lapszemlét adni hetenkint kétszer megjelenő lapban azért lehetetlen, mert 10-20 lapról, illetve hetenkint száznál is több vezércikkre kivonatolni: ez az „Óráló“ majdnem egész terjedelmét igénybe venné. Ha pedig egyes napok vezércikkeiről, vagy a fontosabb cikkekről adnánk lapszemlét: ez nem nyújtana tiszta képet a napi sajtó felfogásáról. — **K. M. B-t.** Addig is, míg kedves leveleld magánlevélben válaszolhatnánk, itt írjuk meg, hogy a testvér-lap küldeményeivel ugyanazonos tárgy dolgozatokat s híreket néha azért adunk, mert a két lap olvasóközönsége távolról sem egy; testvér-lapunk inkább kerülleti jellegű, az „Óráló“ olvasó-köre pedig egész Magyarországra kiterjed s nem is a Tiszáninnent adja a legnagyobb kontingenst. — **Dr. H-y R-ö. Dr. Sz-i L-os. E-s.** A lemergi leveleket nagyon köszönöm. Jönni fognak sorban. — **H-y.** Kollega kiállításba helyezett folytatásait igen kérem. Mindkettőjüket mindenkor szívesen látott vendége lesz az „Óráló“-nak s olvasóinak. Az értekezések sok embernek vannak kiadva. — **Dr. T-s I-n M-e.** Hála és köszönet a szíves buzdalomért, mely remélem, nem lankad. — **B-g S-r M-L-s A.** „Forradalmi törekvések“ c. cikk jön mielőbb, ha itt lesz a folytatása s vége is. A kért lapnál 400 lehet, de teljes pontossággal nem tudjuk, nálunk jelenleg hány száz. — **Z-i Á-d. B-t.** Mihelyt lehet. Magánlevelet írok. A tárcacikk megjött és mielőbb tért keritek rá. A verset is várom. Szíves üdvözlét! — **F-y J-s G-c.** Amint látni tetszik, a levél jön. Mikor láthatjuk Patakon? Addig is szíves üdvözlét. — **Dr. G-s I-n D-n.** Meddig ülsz még hallgató ajakkal?

H I R D E T E S E K.

Különös figyelembe veendő és csakis ezen

Tokaj város

BEJEGYZETT

ellátott

„TOKAJI

tessék kérni,

czimerével

VÉDJEGYGYEL

valódi

COGNAC“-ot

melynek egyedüli gyártója

csakis a Tokajban létező

ELSŐ TOKAJI COGNAC-GYÁR

mely a magas m. kir. kereskedelmi Miniszterium ellenőrzése alatt áll, mert „Tokaji Cognac“ név alatt

nem is Tokajban gyártott értéktelen utánzatok

hozattak forgalomba.

Kapható: Minden nagyobb fűszer- és csemege kereskedésben, gyógyszerárakban, továbbá minden jobb vendéglő és kávéházban.

KITÜNTETÉSEINK:

A magas m. kir. Miniszterium gyárunkat állami kedvezményben részesíti, **Arany érmek:** Páris, Bordeaux Nizza, Brüsszel, Haaga, London, Berlin és Chicagó kiállításaitól.

Diszoklevél mint legmagasabb elismerés:

A bécsi 1894. évi nemzetközi kiállítástól.

Első s.-a.-ujhelyi temetkezési vállalat
KELNER JÓZSEF fiánál

S.-A.-Ujhelyben (főtér.)

Ajánlja dusan felszerelt

érczkoporsó raktárát

selyem-, atlasz-, tülhe stb. szemfedeleit, valamint gyászruháit, a szükséges hozzávalókkal nagy választékban és **jutányos áron.** Diszes **sir-koszorúit** felirásokkal vagy a nélkül.

Elvállal teljes temetkezések rendezését osztályok szerint előnyös áron.

Hirdetések

jutányos áron felvételnek

a kiadóhivatalban

S.-a.-Ujhelyt, főtér 9. szám alatt

Sátoralja-Ujhely, a »Zemplén« könyvnyomtató intézet betűivel.